

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 62 0 Ps 010454 17 Rev
Banjaluka: 16.11.2017. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Biljane Tomić, kao predsjednika vijeća, te Senada Tice i Tanje Bundalo, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja MH E. RS- Matično preduzeće a.d. T., Ulica ..., zastupanog po punomoćniku J.M., advokatu iz T., Ulica ..., protiv tuženog RG a.d. B., ..., RS, zastupanog po punomoćniku O.A., advokatu iz B., Ulica ..., radi isplate, vrijednost predmeta spora 54.546,41 KM, odlučujući o reviziji tuženog izjavljenoj protiv presude Višeg privrednog suda u Banjaluci broj: 62 0 Ps 010454 16 Pž od 20.6.2017. godine, na sjednici održanoj 16.11.2017. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Odbija se zahtjev tužitelja za naknadu troškova postupka, na ime sastava odgovora na reviziju, u iznosu od 1535,63 KM.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Okružnog privrednog suda u Trebinju broj: 62 0 Ps 010454 15 Ps od 19.11.2015. godine, obavezan je tuženi da tužitelju na ime zakonskih zateznih kamata isplati iznos od 54.546,41 KM (27.889,14 Eura), sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1.8.2014. godine kao dana dospijeca plaćanja kamatnih računa do isplate, te da mu na ime naknade troškova postupka isplati iznos od 7.687,67 KM, sve u roku od 15 dana.

Drugostepenom presudom Višeg privrednog suda u Banjaluci broj: 62 0 Ps 010454 16 Pž od 20.6.2017. godine, odbijena je žalba tuženog i potvrđena prvostepena presuda, a odbijen je i njegov zahtjev za naknadu troškova postupka na ime sastava žalbe u iznosu od 1.535,62 KM.

Odbijen je zahtjev tužitelja za naknadu troškova postupka, na ime sastava odgovora na žalbu, u iznosu od 1.535,62 KM.

Tuženi revizijom pobija drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija usvoji, pobijana odluka preinači i tužbeni zahtjev odbije ili da se ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje.

Tužitelj u odgovoru predlaže da se revizija odbije, a tuženi obaveže na naknadu troškova postupka, na ime sastava odgovora na reviziju, u iznosu od 1535,63 KM.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužitelja za isplatu iznosa od 54.546,41 KM (27.889,14 Eura), obračunatog na temelju zateznih kamata, usljed docnje tuženog u plaćanju dostavljenih računa za isporučenu električnu energiju.

Prvostepeni sud nalazi utvrđenim da su stranke, tužitelj u svojstvu prodavca i tuženi u svojstvu kupca, u periodu od 5.10.2013. godine do 27.2.2014. godine, zaključili 44 ugovora o kupoprodaji električne energije na dnevnom i sedmičnom nivou.

Između stranaka nije sporno da je tuženi po dostavi pojedinačnih računa izvršio plaćanje duga, ali s docnjom.

Prvostepeni sud je stava da tužitelju pripada pravo na zateznu kamatu saglasno odredbi člana 277. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj: 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te „Službeni glasnik RS“, broj: 17/93 do 74/04 -u daljem tekstu: ZOO), bez obzira na ugovorenu bankarsku garanciju (član 1083. ZOO).

Drugostepeni sud u cijelosti prihvaća činjenična utvrđenja i pravne zaključke prvostepenog suda, iz kog razloga odbija žalbu tuženog i potvrđuje prvostepenu presudu.

Po mišljenju drugostepenog suda ugovorna odredba koja se tiče bankarske garancije, predstavlja samo obavezu prodavca da je aktivira u odnosu na „uredno plaćanje potraživanja“ po isporučenoj električnoj energiji i u odnosu na „naknadu štete koja se obračunava po ugovoru“, ali da zakonska obaveza plaćanja zatezne kamate zbog docnje, saglasno članu 277. i 278. ZOO, „uvijek ostaje“.

Drugostepeni sud je neosnovanim ocijenio žalbene navode da je neaktiviranjem bankarske garancije, tužitelj postupao protivno načelu savjesnosti i poštenja.

Drugostepena odluka je pravilna.

Prema ugovorima i računima na osnovu kojih je vještak ekonomske struke Slobodan Perović u nalazu od 7.7.2015. godine i dopuni nalaza od 29.9.2015. godine izvršio analizu visine duga, vremena dospijeća i plaćanja (period docnje) i obračunao zatezne kamate za svaki račun zasebno, proizilazi da je ukupni glavni dug za isporučenu električnu energiju iznosio 2.416.275,80 KM, od čega je iznos od 423.341,76 KM bio obezbjeđen bankarskom garancijom po ugovorima broj: 1.1/01-184-20/14 od 24.1.2014. godine i broj: 1.1/01-184-21/14 od 24.1.2014. godine, dok to nije slučaj s iznosom od 1.992.934,10 KM (42 ugovora o kupoprodaji električne energije na dnevnom nivou).

Tuženi u reviziji ne osporava nalaz vještaka u bilo kom dijelu, pa tako ni u odnosu na utvrđeni iznos zateznih kamata koje sada, zbog docnje u plaćanju glavnog duga, predstavljaju glavno potraživanje.

Odredbom člana 5.3. ugovora o kupoprodaji električne energije, tuženi se kao kupac obavezao da po potpisu ugovora dostavi tužitelju (prodavcu) original neopozive bankarske garancije na iznos od 144.076,80 Eura, što odgovara protivvrijednosti isporuke električne energije, kojom garantuje plaćanje prodavcu „na prvi zahtjev bez prava na primjedbu i uslovljavanje“. Validnost garancije je ugovorena do 15.4.2014. godine, a među strankama nije sporno da je garancija produžavana do 31.5.2014. godine.

Odredbom člana 5.4. ugovoreno je da ako kupac ne plati energiju najkasnije 15-og dana narednog mjeseca u odnosu na mjesec izvršene isporuke (to je ugovoreni rok plaćanja po tački 5.1.), da će prodavac aktivirati bankarsku garanciju za uredno plaćanje i „putem iste naplatiti svoje potraživanje za isporučenu električnu energiju i za naknadu štete obračunate po ovom ugovoru uz pravo da jednostrano raskine ugovor“. Odredbu člana 5.4. ugovora, po ocjeni ovog suda, treba se tumačiti kako glasi (član 99. stav 1. ZOO) jer je jasna i nema potrebe da se tumači kao sporna odredba (stav 2.).

Član 9. ugovora se odnosi na jednostrani raskid i pravne posljedice istog (tačka 9.4. b. određuje šta predstavlja štetu za prodavca koja pada na teret kupca).

Prema odredbi člana 1083. stav 1. ZOO, bankarskom garancijom se obavezuje banka prema primaocu garancije (korisniku) da će mu za slučaj da mu treće lice ne isplati obavezu o dospelosti namiriti obavezu ako budu ispunjeni uslovi navedeni u garanciji. Ova odredba se odnosi na tzv. akcesornu ili jemstvenu garanciju.

Ako bankarska garancija sadrži klauzulu „bez prigovora“, „na prvi poziv“ ili sadrži riječi koje imaju isto značenje (kao što je u konkretnom), banka ne može da ističe prema korisniku prigovore koje nalogodavac kao dužnik može da ističe prema korisniku po osiguranoj obavezi (član 1087. stav 1. ZOO). Ova garancija je apstraktna (samostalna) u odnosu na pravni posao sklopljen između nalogodavca i korisnika i predstavlja instrument osiguranja najvećeg stepena, pošto banka nema pravo preispitivati pravnu osnovanost zahtjeva za isplatu.

Po članu 277. ZOO, obaveza plaćanja zateznih kamata nastaje po samom zakonu, a ne po ugovoru, pa je, stoga, neosnovan prigovor revizije da tužitelj nema pravo na zateznu kamatu jer nije ugovorena obaveza tuženog da, zbog docnje, plaća zateznu kamatu. Vjerovnik u novčanoj obavezi ima pravo na zateznu kamatu momentom kada dužnik padne u docnju, čime zatezna kamata ima dvojaku funkciju, kaznenu, jer se njome sankcionira dužnik, i poticajnu jer će dužnik novčane obaveze nastojati da obavezu ispuni u ugovorenom roku kako bi izbjegao plaćanje zatezne kamate.

Nema nesavjesnog postupanja tužitelja u činjenici da nije, po proteku roka za blagovremeno ispunjenje dužnikove novčane obaveze, aktivirao bankarsku garanciju jer je ona sredstvo obezbjeđenja ugovorena u njegovu korist (njegovo pravo, a ne obaveza).

Dužnik, bez obzira na datu bankarsku garanciju, ima prvenstvenu obavezu da blagovremeno izvrši plaćanje (član 262. stav 1. ZOO), a pravo je povjerioca da odluči da li će se koristiti ugovorenim sredstvom obezbjeđenja novčane tražbine, ako dužnik padne u docnju, ili ne.

U konkretnoj parnici, tuženi kao dužnik nije novčanu obavezu ispunio na dan njene dospelosti već po proteku ugovorenog roka, čime je u njenom ispunjenju pao u docnju, što tužitelju kao povjeriocu daje pravo na ostvarenje zatezne kamate (član 277. stav 1. ZOO).

Zahtjev tužitelja za naknadu troškova na ime sastava odgovora na reviziju u iznosu od 1.535,63 KM nije osnovan, jer nije bio potreban radi vođenja parnice (član 387. stav 1. ZPP), i jer po sadržini odgovara činjenicama i pravnim shvatanjima koje je tužitelj isticao tokom postupka, a što je cijanjeno od strane nižestepenih sudova.

Iz navedenih razloga, primjenom odredbe člana 248. ZPP, odlučeno je kao u izreci.

Predsjednik vijeća:
Biljana Tomić